

ER BARNET BLEVET GIVET TILBAGE?

Af Bernadette Buhl-Nielsen¹ & Camilla Henanger²

Selvskade beskrives ofte som en måde, hvorpå en psykisk smerte overdøves med en fysisk. Men hvad består denne psykiske smerte af?

Denne artikel undersøger én form for psykisk smerte, der kunne give anledning til selvskade; smerten ved ikke at kunne finde sig selv. Artiklen tager udgangspunkt i Winnicotts teorier om vigtigheden af at finde det ægte selv og kobler disse med socialpsykologiske og tilknytningsteoretiske bidrag. Dette danner baggrunden for at forstå, hvordan en splittelse i selvet kunne opstå under udviklingen og give anledning til problemer med at finde sig selv og dermed øge risikoen for selvskadende adfærd.

Spejlinterviewet anvendes til at undersøge, hvordan denne interviewform kan belyse spørgsmålet om selvskade ud fra ovennævnte teorier.

En kvalitativ analyse af seks spejlinterviews, hvoraf halvdelen er med selvskadende unge, viser, at foragt og fremmedhed over for spejlbilledet er et dominerende tema hos selvskadende unge. Dette synes at bekræfte antagelsen om vigtigheden af at kunne finde og genkende sig selv.

Indledning

En svært selvskadende pige på 16 år står, som led i spejlinterviewet, foran et spejl og stilles følgende spørgsmål: "Er der noget ved dit spejlbillede, der minder dig om din mor?" Med en blanding af afsky, fortvivlelse, vrede og intens smerte svarer hun: "Hendes grimme øjne." Senere i interviewet siger hun, med ansigtet vendt væk fra spejlbilledet og næsten uhørlig stemme: "Jeg kan ikke genkende den person." Intet under, at hendes selvskadende adfærd bl.a. bestod i at plukke sine øjenvipper ud.

---

1 Bernadette Buhl-Nielsen, overlæge på Klinik for Psykoterapi og Selvmordsforebyggelse, Afd. for Børne- og Ungdomspsykiatri. Psykiatrien Region Sjælland. E-mail: bbnie@regionsjaelland.dk.

2 Camilla Henanger, stud.cand.psych., Københavns Universitet. E-mail: henange@gmail.com.

Selvskadende adfærd kan defineres som “en bevidst, socialt uacceptabel adfærd, der medfører fysisk skade og/eller smerte, udført uden intention om selvmord, men med det bevidste eller ubevidste formål at opnå intrapsykisk og/eller interpersonel forandring” (Simonsen & Møhl, 2010). Selvskadende adfærd indgår som diagnose i det internationale klassifikationssystem DSM-5, men ikke i ICD-10, som anvendes i Europa. Denne artikel vil fokusere på impulsiv selvskadende adfærd, som omfatter eksempelvis cutting, brænding og at slå sig selv, og kan betragtes som en form for affektregulering. Cutting forekommer hyppigst og udgør 80 % af al selvskadende adfærd. Blandt impulsive selvskadere opfylder mere end 50 % kriterierne for en personlighedsforstyrrelse, borderline-type (ibid.). Personlighedsforstyrrelser er associeret med signifikant sværere grad af selvskade og prædikerer inden for en etårig periode både højere frekvens og sværhedsgrad af selvskade, depressive symptomer samt suicidalitet (Ayodeji et al., 2015). Derudover viser forskning på området, at unge, hvis selvskadende adfærd er så voldsom, at de havner på skadestuen, har en gennemsnitlig forekomst af psykopatologi på over 80 % (Hawton, Saunders, Topiwala, & Haw, 2013). Forskning tyder altså på, at den selvskadende adfærd, som forekommer blandt personer med psykopatologi, placerer sig i den tunge ende hvad angår selvskadens sværhedsgrad og frekvens. Der er ingen klar ætiologi for selvskade, men bl.a. tilknytningsforstyrrelser og omsorgssvigt i barndommen ses hyppigere hos selvskadere end hos andre (Simonsen & Møhl, 2010). Et studie har bl.a. vist, at selvskadende kvinder er mindre villige til at opleve emotionel smerte, når deres regulatoriske kapaciteter er ude af spil som følge af en interpersonel stressor, samt at interpersonel stress øger tolerancen for fysisk smerte blandt selvskadende unge (Gratz et al., 2011). Det kan altså tyde på, at selvskadens fysiske smerte er mere udholdelig end den psykiske. Men hvori består denne uudholdelige psykiske smerte?

Med afsæt i ovenstående vil denne artikel undersøge, hvordan svært selvskadende unge, som samtidig opfylder de diagnostiske kriterier for en personlighedsforstyrrelse, sammenlignet med en kontrolgruppe, forholder sig til sig selv fra både et førstepersons- og et tredjepersonsperspektiv. Til dette anvendes en kvalitativ tilgang til empiri, som er genereret ved metoden Kernberg-Buhl-Nielsen Spejlinterview. Spejlinterviewet undersøger spejladfærd som en funktion af tilknytning og psykopatologi (Kernberg, Buhl-Nielsen, & Normandin, 2006) og ligger dermed i forlængelse af de kendte omsorgs- og tilknytningsmæssige risikofaktorer for selvskade. En manglende integration af selvet, forstået som evnen til at integrere selvet som objekt med selvet som subjekt, viser sig i disse kvalitative uddrag som fremmedhed eller manglende genkendelse af sig selv. Dette er associeret med en foragt for kroppen og intens psykisk smerte.

I de følgende afsnit introduceres teoretiske perspektiver, som kunne bidrage til at forstå denne psykiske smerte. Empiri genereret ved spejlinterviewet tyder på, at smerten bl.a. består i fortvivlelsen over ikke at kunne finde

sit ægte selv. Dette skyldes ikke alene internaliseringen af et falsk eller “*alien*” selv, men også en forstyrrelse af den spontane vekselvirkning, der ellers finder sted mellem subjektive og objektive synsvinkler på selvet.

1. Teoretisk baggrund

1.1 Winnicott og moderens rolle som spejl

Spejling og affektiv afstemning har længe været anset af spædbarnsforskere som afgørende for barnets evne til at opbygge en robust fornemmelse af sig selv (Beebe & Lachmann, 1988; Cohn & Tronick, 1989; Stern, 1985; Trevarthen & Aitken, 2001; Weinberg & Tronick, 1994). Winnicott havde tidligere beskæftiget sig med denne tankegang på karakteristisk kreativ vis. Han spurgte sig selv om, hvad barnet egentlig så, når det kiggede på moderens ansigt og kom til den konklusion, at barnet gerne skulle se sig selv (Winnicott, 1971). Dette lidt kontraintuitive svar hviler på en antagelse om, at moderens ansigt afspejler, hvad hun føler, når hun ser på sit barn. En af moderens funktioner er derfor, ifølge Winnicott, at “give barnet tilbage til barnet” (ibid.). Barnet får “[...] et bevis på (som ansigtet i et spejl), at jeg er blevet genkendt og eksisterer som et menneske” (Winnicott, 1965a). Der dannes dermed grundlag for udviklingen af et ægte selv, som føles rigtigt, i modsætning til et falsk selv, som føles uvirkeligt eller nyttesløst (Winnicott, 1965b). Såfremt dette lykkes, kan barnet konkludere, at: “Når jeg ser, bliver jeg set, så er jeg” (“*When I look I am seen, so I exist*”) (Winnicott, 1971). Tilliden til en vedvarende fornemmelse af egen eksistens udvikles, når man gentagende gange udsættes for trusler om udslettelse, men oplever, at man overlever (Winnicott, 1958). Winnicott definerede eksistens som en glad og interesseret udforskning af selvet (Winnicott, 1971).

1.2 Socialpsykologi: Den Anden og Selvet

Winnicotts psykoanalytiske perspektiv komplementeres af en socialpsykologisk tilgang, hvor den Anden ligeledes har en rolle i selvets udvikling. Fra et socialpsykologisk synspunkt kan selvet deles op i et subjektivt og et objektivi-tivt element. James beskrev det oplevende selv som “jeg”, og det betrag-tende selv som “mig” (James, 1892, i Tagini & Raffone, 2010). Mead mente, at disse to komplementerende sider af selvet havde udgangspunkt i to forskellige kilder: Den ene en subjektiv førstepersonskilde, og den anden en social tredjepersonskilde. Ud over at anerkende to forskellige aspekter af selvet understregede James vigtigheden af de følelser, man har om sig selv. Cooley førte Mead og James’ indsigt videre og beskrev et aspekt af selvet som “Spejl-selvet” – “*The looking-glass self*” (Cooley, 1902, i Scheff, 2005): Den Andens blik på os internaliseres og bliver en del af vores eget selv. Cooley mente, at man lever i hinandens sind uden at vide det. Scheff påpe-ger, at vi ikke alene lever i andres sind, men at andre også lever i vores, og

at vi som voksne konstant befinder os i en proces, hvor vi måler os selv i forhold til vores billede af andres forventninger til os (Scheff, 1988). Denne selvmonitorering gør, at vi fyldes af intense følelser af enten skam eller stolthed, som i sidste ende har til formål at vedligeholde sociale bånd. Vi skammer os, når vi ikke lever op til, hvad vi tror, andre forventer af os – og skaber afstand til andre gennem at isolere os i skam og vrede (Scheff, 1997). Således opstår en ond cirkel af skam, isolation og vrede. På et samfundsmæssigt niveau beskrives disse onde cirkler som en væsentlig årsag til krig og konflikter (Scheff & Retzinger, 1991). På individniveau bliver vi optagede af, hvorvidt den Anden genkender, forstår og accepterer os. Der opstår en proces af konstant vekselvirkning mellem at se os selv som subjekter fra et førstepersonsperspektiv og objekter fra et tredjepersonsperspektiv.

1.3 Tilknytningsteori

Bowlby var, i modsætning til Winnicott, interesseret i at formulere psykoanalytiske begreber i videnskabelige termer; som hypoteser, der kunne afprøves. Begge psykoanalytikere var overbeviste om, at moderen eller tilknytningsfiguren var af afgørende betydning for barnets udvikling og overlevelse. Hvor Winnicott var optaget af barnets subjektive fornemmelse af at eksistere, var Bowlby optaget af at bevise, at tilknytning var en primær drift med biologiske rødder, der skulle sikre barnets fysiske og psykiske overlevelse (Bowlby, 1969). Bowlby beskrev derfor tilknytning som et adfærdssystem hos både dyr og mennesker, hvis primære formål var at højne overlevelschancerne hos nyfødte ved at sikre deres adgang til et mere modent dyrs beskyttelse. Tilknytning er således et adfærdssystem med neurobiologiske og psykologiske korrelationer, som spiller sammen med andre adfærdssystemer; angstsystemet og det eksplorative system. Et barn vil således være motiveret for at udforske sine omgivelser, såfremt det har sikkerhed for, at en tilknytningsfigur er tilgængelig, i tilfælde af at det bliver angst og får behov for beskyttelse. Barnet vil i så fald afbryde sin udforskning eller leg og søge beskyttelse hos tilknytningsfiguren. Bowlby påstod, at barnet opbygger “interne arbejdshypoteser”, som internaliseres i form af forventninger til fremtidige relationer og til sig selv. Interne arbejdshypoteser sætter implicit selvværd i højsædet; en tilgængelig tilknytningsfigur beskytter barnet og regulerer angstniveauet, når barnet har behov herfor. Et trygt tilknyttet barn kommer derfor til, igennem tilknytningsfigurens øjne, at se sig selv som et individ, der er værd at beskytte. Barnet bliver samtidig i stand til at kaste sig ud i verden og prøve sig selv af, vel vidende at hjælp er ved hånden, hvis det går galt. At børns tilknytningsstil afhænger af deres faktiske erfaringer med tilknytningsfiguren, fremgår af prospektive studier, som viser, at forældrenes tilknytningsstil allerede inden fødslen forudsiger barnets tilknytningsstil (Steele, Steele, & Fonagy, 1996). Sikker tilknytning har vist sig at bidrage til en effektiv evne til regulering af egne emotioner og stressniveau

på sigt (Gergely & Watson, 1996) samt til udviklingen af en fornemmelse af, hvem man er, og hvad man kan (Fonagy, Gergely, & Target, 2007).

Bowlby mente, at positive erfaringer med tilknytningsfiguren efterhånden vil gøre barnet i stand til at danne det, han kaldte et målrettet partnerskab (Bowlby, 1969). Med andre ord: Et sikkert tilknyttet barn vil kunne danne gensidige relationer, hvor de tager højde for andres planer, ønsker og intentioner. Dette danner grundlag for det, Fonagy senere har refereret til som "*Reflective Functioning*" eller mentalisering, hvor man forstår andres adfærd som motiveret af sindstilstande (Fonagy, Gergely, Jurist, & Target, 2002). Mentalisering har vist sig bl.a. at afhænge af kvaliteten af tilknytningsmønsteret og kan beskytte mod udviklingen af psykopatologi (Fonagy, Steele, Steele, Higgitt, & Target, 1994).

Fonagy beskrev problemer med spejling i det tidlige mor-barn-forhold som en væsentlig årsag til selvskadende adfærd (Fonagy et al., 2002). Såfremt barnet ikke spejles tilstrækkeligt, internaliseres et såkaldt "*Alien Self*", som føles ubehageligt og fremmed, og som gennem selvskadende adfærd forsøges uddrevet.

Denne fornemmelse af fremmedhed over for sig selv fremgår ikke umiddelbart klart eller bevidst, hverken for kliniker eller for den selvskadende person. Spejlinterviewet, hvor man svarer på spørgsmål, imens man kigger på sig selv i et helfigursspejl, er velegnet som metode til at afdække graden og alvoren af denne fornemmelse af fremmedhed. Dette, fordi man har sit eget spejlbillede som visuel stimulus, imens man svarer på spørgsmål om, hvordan man har det følelsesmæssigt. En kvalitativ gennemgang af svarene fra spejlinterviewet med selvskadende unge viser, at der ikke alene er tale om et internaliseret "*Alien Self*", men også om en dynamisk proces, hvor det er svært for den selvskadende unge at balancere mellem at se sig selv som subjekt og som objekt.

Spejlinterviewets samtidige konfrontation med disse to aspekter af selvet gør det til et nyttigt instrument til at undersøge, hvorvidt en spontan vekselvirkning mellem første- og tredjepersonsperspektivet finder sted. Dette lader ikke til at være et problem for unge uden selvskadende adfærd eller anden form for psykopatologi. Hos unge, hvor selvskadende adfærd optræder sammen med en personlighedsforstyrrelse, ses skam, manglende accept, og i nogle tilfælde decideret foragt over for eget spejlbillede, sammen med en smertefuld fornemmelse af fremmedhed. Det antages, at et fokus på disse mekanismer kunne være nyttigt i forståelsen og behandlingen af disse unge.

2. Metode

2.1 Spejlinterview: udvikling, fremgangsmåde og kodningssystem

Paulina Kernberg lod sig inspirere af Winnicotts antagelse om moderens rolle som spejl for sit barn og brugte spejlet til at undersøge, hvordan spej-

ladfærd kunne variere i forhold til kvaliteten af tilknytningsrelationen. Hun brugte i første omgang spejlet til at undersøge moderens rolle i barnets udvikling af selvbevidsthed og selvrefleksion (Kernberg, 1984) og fandt, at spejladfærd var relateret til kvaliteten af mor-barn-relationen (Kernberg, 1987). Kernberg-Buhl-Nielsen Spejlinterviewet blev senere udviklet til brug med unge og voksne (Kernberg et al., 2006) og er blevet anvendt til at undersøge spejladfærd hos unge med bl.a. selvskadende adfærd (Buhl-Nielsen, 2006). Spejladfærd synes endvidere at kunne bidrage til at forstå tilknytningsstrategier hos unge med borderline personlighedsforstyrrelse (Steele, Bates, Nikitiades, & Buhl-Nielsen, 2015).

Spejlinterviewet med unge og voksne foregår ved, at deltageren står foran et helfigursspejl, imens interviewereren placerer sig uden for deltagerens synsvinkel. Interviewet består af 12 hovedspørgsmål samt tilhørende under-spørgsmål, som har til formål at sikre en udtømmende besvarelse af hovedspørgsmålet. Proceduren filmes med henblik på efterfølgende kodning, og kameraet zoomer halvvejs igennem interviewet ind på ansigtet. Et kodningssystem udvikledes, baseret på Blatts system til at kode selv-repræsentationer (Blatt, 1992). Blatts system var oprindeligt udviklet til kodning af selvbeskrivelser, hvorfor koderne er ændret og tilpasset spejlinterviewets formål og kontekst. Særligt delene omkring kropsbillede og selvværd er udbygget og videreudviklet. En række koder er derudover udledt gennem kvalitativ tematisk kodning af over 150 spejlinterviews og observeret spejladfærd og omfatter bl.a. en dimension af fremmedhed over for spejlbilledet "*Alienation*", et estimat af projektiv identifikation, nonverbal adfærd, som bl.a. øjenkontakt og -bevægelser, positiv hedonistisk tone, skam samt kritisk holdning til sig selv. Korrekt administration af spejlinterviewet kræver et kursus med gennemgang af både interviewteknik og kodningssystem, og herunder reliabilitetstræning for kodere.

Som nævnt indledningsvist omhandler denne artikel unge med personlighedsforstyrrelser og svært selvskadende adfærd. Empirien blev indhentet i forbindelse med en større kvantitativ undersøgelse, hvor man fandt, at unge med personlighedsforstyrrelser sammenlignet med en kontrolgruppe havde en statistisk signifikant tendens til lavere kropsmæssigt selvværd "*body esteem*" samt en øget tendens til at føle sig fremmed over for eget spejlbillede (Buhl-Nielsen, 2016). Nogle få interviews blev transskriberet og analyseret ud fra en kvalitativ tilgang. Formålet med dette var at analysere, hvordan disse tendenser gjorde sig gældende blandt unge, der ud over en personlighedsforstyrrelse også havde selvskadende adfærd. Hypoteserne, som genereres i denne artikel, forventes at danne afsæt for en større kvantitativ undersøgelse af spejlinterviews med selvskadende unge.

2.2 Deltagere

Det kvalitative studie tog afsæt i førnævnte kvantitative undersøgelse (Buhl-Nielsen, 2016) og bestod i en kvalitativ gennemgang af nogle få interviews.

Den kvantitative undersøgelse omfattede en kontrolgruppe på N = 68 (24 drenge, 44 piger) i alderen 13 til 21 og en klinisk gruppe på N = 66 (26 drenge, 40 piger) i samme aldersgruppe, som opfyldte kriterierne for en personlighedsforstyrrelse. Informeret samtykke blev indhentet fra alle deltagere, og forældresamtykke blev indhentet for deltagere under 18 år. Projektet blev godkendt af Etisk Råd.

Deltagere i begge grupper blev interviewet af en erfaren børne- og ungdomspsykiater og screenet for psykopatologi. Deltagerne udfyldte en række rating scales, socioøkonomisk data indhentes, og de blev interviewet ud fra Kernberg-Buhl-Nielsen Spejlinterviewet. Alle deltagere blev tilbudt feedback på deres interviews. Kontrolgruppen blev rekrutteret fra skoler og gymnasier i en by af mellemstørrelse. Eksklusionskriterierne var: tidligere indlæringsvanskeligheder eller brug af psykologiske eller psykiatriske tilbud, utilstrækkelige danskundskaber samt aktuel psykopatologi. Den kliniske gruppe blev rekrutteret fra to ambulante enheder inden for samme by. Screeningen et interview med SCID-II, et semistruktureret interview til assessment af personlighedsforstyrrelse. Eksklusionskriterierne omfattede bl.a. aktuel Akse I-patologi bortset fra deltagere, som opfyldte kriterierne for dystymi (58 %), angst (24 %) og spiseforstyrrelse (15 %).

Det kvalitative studie tog udgangspunkt i de to ovenstående grupper, men man tilføjede et inklusionskriterium i den kliniske gruppe: selvskadende adfærd, her defineret som pågående selvskadende adfærd af impulsiv type igennem minimum seks måneder. Dette reducerede den kliniske gruppe til 40 unge med personlighedsforstyrrelser og selvskadende adfærd. Da det ikke vil være muligt at matche cases på alle relevante kriterier, blev seks interviews tilfældigt udvalgt med henblik på kvalitativ analyse: Person 1, 2 og 3 på henholdsvis 15, 14 og 16 år fra kontrolgruppen samt Person 4, 5 og 6 på henholdsvis 17, 15 og 19 år fra den kliniske gruppe med selvskadende adfærd. De selvskadende deltagere opfyldte kriterierne for enten borderline personlighedsforstyrrelse alene eller i kombination med en skizotypisk personlighedsforstyrrelse. Samtlige seks interviews var med kvindelige deltagere.

2.3 Fremgangsmåde og kvalitativ metode

De seks interviews blev transskriberet af enten en studerende eller en sekretær, begge uden kendskab til deltagernes baggrund og evt. psykopatologi. Transskriberingerne blev analyseret med afsæt i to antagelser, som var udledt af tidligere tematisk kodning (Flick, 2009) i forbindelse med udviklingen af kodningssystemet. Disse antagelser vedrørte for selvskadende personer: 1) et tema om fremmedhed – “Alienation”, samt 2) et forhold til egen krop, som bar præg af manglende accept eller decideret foragt. I lyset af den tidligere kodningsproces ønskede vi i denne artikel at undersøge, hvordan en analyse af spejlinterviews med interviewpersoner fra de to grupper, som tog afsæt i disse temaer, kunne bidrage til en forståelse for risikofaktorer for

selvskade. I sammenligning med kontrolgruppens interviews fremtrådte to modsætningsforhold: 1) foragt versus accept og 2) fremmedhed versus genkendelse.

Resultaterne præsenteres i det følgende med udgangspunkt i tekstuddrag fra de seks interviews, og analytiske pointer udledes løbende med henblik på at underbygge temaerne om foragt versus accept samt fremmedhed versus genkendelse. Herved tilstræbes gennemsigtighed og kohærens i den vidensgenererende proces, hvilket er centrale kvalitetskriterier i kvalitative studier (Brinkmann & Tanggaard, 2010).

3. Resultater

3.1 Foragt versus accept

Et tema, som var markant for de kliniske interviews, var en særlig kritisk form for sprogbrug omkring egen krop eller udseende kombineret med non-verbal adfærd, som samlet set kunne betragtes som udtryk for foragt. Kontrolgruppen udtrykte i højere grad accept omkring krop og udseende. Selv om man ikke systematisk har undersøgt deltagerens udseende og vægt, er det værd at nævne, at ingen af de unge på nogen måde er overvægtige, og de synes objektivt set ikke at afvige betydeligt fra almene skønhedsideal. Resultaterne præsenteres som udsagn fra hver interviewperson og stammer fra besvarelsen af følgende spørgsmål: “Kan du lide at se på dig selv i spejlet?”, “hvad kan du lide ved dit udseende?”, “hvad kan du ikke lide ved dit udseende” og “tror du, at andre synes om dig og finder dig tiltrækkende?”

3.1.1 Kontrolgruppe

I kontrolgruppen ses følgende udsagn:

Person 1:

- *Hvis jeg står foran spejlet for at ordne hår og sminke og sådan noget [...] kan jeg godt [lide at se på mig selv i spejlet].*
- *[Jeg kan godt lide] mine øjne, tror jeg. Jeg kan godt lide, når jeg smiler, sådan.*
- *[Jeg kan godt lide] min mave, min navle [griner] [...] om sommeren, når man er brun, og så ser det meget pænt ud.*
- *Jeg synes, at [min næse] er lidt for stor og sådan noget.*
- *Hver gang man prøver at sætte [sit hår] pænt, så bliver det altid grimt. Det er lidt besværligt.*

Person 2:

- *Hm. Jeg synes, jeg ser meget godt ud.*
- *Jeg er rimelig tilfreds med mig selv.*

- *Jeg kan meget godt lide mine øjne og mit tøj.*
- *Altså jeg har meget røde kinder [...] nogle gange er det meget rart, men andre gange så er det sådan lidt irriterende.*
- *Jeg synes, at jeg har nogle meget pæne [fnis] skinneben, det lyder lidt mærkeligt, men altså, og nogle meget pæne fødder og hænder.*
- *[Jeg kan ikke lide] mine vampyrtænder, mine spidse hjørnetænder, dem er jeg ikke så glad for, men det forsvinder sådan lidt efterhånden, det siger min tandlæge i hvert fald, og så, øh, synes jeg godt, jeg kunne bruge at tabe mig lidt, bare sådan nogle kilo [...] men altså, det øhm, det er mere sådan [...] nogle bagateller [...]. Det er jo ikke noget, jeg synes er [...] så vigtigt.*

Person 3:

- *[At se på mig selv i spejlet] kan jeg godt lide.*
- *Jeg synes bare, det er meget rart at kunne se sig selv.*
- *Jeg plejer sådan at kigge ind i et spejl, hver gang jeg går forbi et.*
- *Jeg kan meget godt lide mit hår [og] min mave, [men] jeg kan bedst lide det hele samlet.*
- *[Jeg kan ikke lide] alle mine knopper. [Interviewer: Er der andet, som du ikke er så tilfreds med?] Ikke sådan rigtig.*

I kontrolgruppen er interviewpersonerne som udgangspunkt positivt stemte over for spejlbilledet og over for det udseende, som møder dem. Deltagerne er i stand til at nævne både aspekter, de synes om, og aspekter, de synes mindre godt om ved deres udseende, men uden en fornemmelse af, at de negative aspekter overtager alt og bliver globale. Snarere kan håret være "lidt besværligt", eller næsen kan være "lidt for stor" (Person 1), man kan synes, at man har vampyrtænder eller gerne ville tabe sig, men uden at det egentlig er så vigtigt (Person 2), eller man kan ikke lide "alle sine knopper", men derudover ikke komme i tanker om andet, man ikke er tilfreds med (Person 3). At oplevede både positive og negative aspekter af krop og udseende kan rummes i en lettere stressende interviewsituation, vidner om accept af egen krop og udseende.

3.1.2 Klinisk gruppe

I den kliniske gruppe ses følgende udsagn:

Person 4:

- *[Jeg] føler mig sådan set sådan lidt småfed.*
- *Jeg kan ikke lide de her håndtag [...] jeg føler, at det hele bare vælter ud over det hele [...]. Nogle gange kan jeg godt få sådan nogle flip over, at jeg ikke synes, jeg har noget tøj, jeg kan have på, fordi jeg bare føler mig som en flodhest i det hele.*

- *Det er også de perioder, hvor jeg har haft det dårligt, meget dårligt, ikke? Hvor [mit ansigt] så bare ligesom har været helt dødt og blegt og set træt ud.*
- *[...] Hvis jeg har det dårligt, så synes jeg bare, det er alting, så bliver det hele bare meget grimmere, alle andre bliver meget flottere, og man bliver dummere, og man bliver mere sådan, øhm -- så føler man bare det hele, det ligesom, blaarh altså, ja, at man bare er sådan ingenting, der bare laller rundt.*

Person 4 fremsætter sine kommentarer på en måde, hvor man ikke er i tvivl om, hvor meget de negative følelser fylder. Hun anvender markant sprogbrug, som at hun synes, hendes ansigt “ser dødt og blegt og træt ud”, og at hun ofte føler sig “som en flodhest” eller som “sådan ingenting, der bare laller rundt”. Utilfredsheden bliver generaliseret og synes at invadere hele hendes syn på sig selv. Hun virker trist og fuldstændig opslugt af de følelser, hun beskriver, og bliver igennem interviewet mere og mere tynget.

Person 5:

- *Jeg kan meget godt lide mine øjne, men jeg kan ikke lide resten, jeg synes ikke, det er pænt. Jeg ser ikke ud, som jeg gerne ville se ud.*
- *Jeg synes, at jeg har for stor en numse, for store lår: -- Jeg er for bred, jeg har for brede hofter, for store ben, de er for tykke [blotter tænder]. Og jeg synes faktisk i det hele taget, jeg er lidt for tyk.*
- *Det er hele den måde at se ud på [...] det er bare ikke det, man ser i blade og sådan noget.*

Umiddelbart virker udsagnene hos Person 5 ikke lige så svært kritiske som hos Person 4. Særligt med fokus på nonverbale faktorer fremtræder Person 5 imidlertid garderet og trist. Hun skærer ansigt og ser forpint ud, men smiler samtidig akavet og upassende i forhold til indholdet af, hvad hun siger. Udsagnet “det er hele den måde at se ud på” vidner om en grundlæggende mangel på accept af eget udseende. Ligeledes vidner hendes oplevelse af at være “for stor”, “for bred” og “for tyk” om en manglende accept af egen krop, og ligesom i det forrige eksempel dominerer disse negative følelser hele hendes syn på sig selv. Det skal understreges, at Person 5 på ingen måde kunne betegnes som overvægtig.

Person 6:

- *Jeg hader det [at se mig selv i spejlet].*
- *[Suk] jeg kan ikke lide, at jeg er lav og spinkel og -- at jeg er grim og [ler] hvad skal jeg mere sige? Der er ikke -- det hele.*
- *Jeg tror godt nok ikke [at andre synes om mig og finder mig tiltrækkende], fordi hvordan skulle andre kunne synes om mig, når jeg ikke engang synes om mig selv?*

Person 6 udtrykker med fortvivelse og eftertrykkelighed sit kritiske blik på sig selv. Hun “hader” at se sig selv i spejlet, føler sig “lav, spinkel og grim”, og tror “godt nok” ikke, at andre synes godt om hende og finder hende tiltrækkende. Der levnes ikke megen plads til mulighed for forandring, og accept af egen krop og udseende synes meget fjernt.

Som nævnt kan de normative kontrolpersoner bruge ord, der kan minde om ordbrugen i den kliniske gruppe, og begge grupper kan udtrykke utilfredshed med krop og udseende. Forskellen ligger i, hvor hurtigt eventuel negativ affekt reguleres. Kontrolgruppen opretholder et positivt selvbillede til trods for evt. utilfredshed. At blive spurgt til, hvad de synes mindre godt om, påvirker dem ikke i samme grad som den kliniske gruppe, og de har lettere ved at kaste det af sig efterfølgende. Utilfredsheden stikker altså ikke så dybt, at det tynger dem væsentligt.

De kliniske deltagere derimod virker meget optagede af – og i en vis forstand overvældede af – den negative affekt, som deres utilfredshed og mødet med spejlbilledet er forbundet med. Man kunne forestille sig, at skam og vrede vendes mod kroppen som forhadet objekt – i overensstemmelse med forskning, som viser, at selvskade ofte forekommer sammen med aggression (O’Donnell, House, & Waterman, 2015). Sammenfattende lader det til, at kontrolgruppen på et kontinuum fra accept til foragt placerer sig tættere på accept, imens de selvskadende unge placerer sig tættere på foragt. Til trods for at ikke alle selvskadende deltagere udtrykker decideret foragt eller aggression, er der en klar fornemmelse af ikke-accept og skam forbundet med negativ affekt.

3.2 Fremmedhed versus genkendelse

I besvarelsen af spørgsmålene “Synes du, at spejlbilledet afspejler, hvem du er?” og “synes du, at spejlbilledet ikke har noget med dig at gøre?”, ses der i de tre kliniske interviews en fremmedhed over for eget spejlbillede. I de tre kontrolinterviews giver deltagerne derimod udtryk for en klar – og selvfølgelig – genkendelse. De mest relevante uddrag fra hver deltager præsenteres og kan variere en smule, da der ligeledes er variation i, hvilket af de to spørgsmål der udløser de besvarelser, som på mest direkte vis taler ind i henholdsvis genkendelse og fremmedhed.

3.2.1 Kontrolgruppe

Uddrag fra interview med Person 1:

Interviewer: Synes du, at spejlbilledet afspejler, hvem du er?

Person 1: Ja, det gør det lidt.

Interviewer: Hvordan?

Person 1: Altså hvem jeg er eller... mit udseende eller hvad?

Interviewer: Begge dele?

Person 1: Så vil jeg sige, når jeg danser, ja, jeg er meget "danse-agtig". Jeg kan godt lide at danse, det er en del af min personlighed, at danse og smile og sådan.

Okay, så du synes, spejlbilledet afspejler, at sådan er du?

Person 1: Ja.

Okay, er der andre måder, spejlbilledet kan afspejle, hvem du er?

Person 1: Øh, nej, det kommer an på, øh, mine øjne, du kan se, om jeg er vred eller ked af det og sådan noget. Det viser også noget af min personlighed, synes jeg, mine øjne.

[senere i interviewet]

Synes du, at spejlbilledet ikke har noget med dig at gøre?

Person 1: Jamen det har det jo, fordi det er jo mig, altså det har jo en del med mig at gøre, for det er jo mig, der står der!

Person 1 udpeger nogle specifikke ting i spejlbilledet, som hun beskriver som særligt afspejlende for, hvem hun er. Adspurgt om, hvorvidt spejlbilledet ikke har noget med hende at gøre, svarer hun med største selvfølgelighed, at det har "en del med mig at gøre, for det er jo mig, der står der". Dette eksemplificerer den selvfølgelige genkendelse, som kendetegner kontrolgruppens svar på disse spørgsmål.

Uddrag fra interview med Person 2:

Interviewer: Synes du, spejlbilledet afspejler, hvem du er?

Person 2: Ja, ja, det synes jeg. Jeg vil ikke sige, at jeg er en anden end den, man ser i spejlet, fordi min tøjstil afspejler, hvem jeg er, sådan at jeg er afslappet og alligevel lidt stilet -- altså, ja, ja, altså, på sin vis. Øhm, det afspejler nok nogle sider af mig, nok ikke dem alle sammen, nok ikke så meget den hidsige side. Øhm, så, ja -- altså ja, men altså -- altså, jeg synes, det er meget godt, at man ligesom skal lære personen at kende, før man ved, hvordan personen helt præcis er.

Interviewer: Okay, så der er nogle ting, man kan se, og andre, man skal lære dig bedre at kende for at vide. -- Og det har du det egentlig meget godt med?

Person 2: Ja.

Interviewer: Hvorfor egentlig det?

Person 2: Fordi jeg synes ikke, det er særlig spændende med personer, man bare kan -- kan læse som en bog, at man bare kigger på dem og så vide, hvordan de er. Der skal ligesom være noget forskelligt ved hver person, noget, man skal finde ude af, noget, der gør det interessant at lære dem at kende, og det synes jeg sådan er lidt vigtigt. Noget, der får

en, noget, der giver en lyst til at være sammen med en, noget, der giver en lyst til at forske, øh, hvad skal man sige, giver en lyst til at forske i, hvordan en person er.

[senere i interviewet]

Interviewer: Synes du, spejlbilledet ikke har noget med dig at gøre?

Person 2: Hm, hvad mener du, at sådan, at spejlbilledet er noget helt andet end mig? Nej altså, det er jo sådan, jeg ser ud.

Interviewer: Så det har noget med dig at gøre?

Person 2: Ja.

Person 2 omtaler med en lignende selvfølgelighed som Person 1 det forhold, at spejlbilledet har noget med hende at gøre. Derudover beskriver hun et mere generelt forhold vedrørende spejlbilledet; at nogle dele er mere direkte synlige i spejlet, og andre er skjulte – ikke fordi de ikke har noget med hende at gøre, men fordi udseende og spejlbillede er én ting, og det at lære et menneske at kende giver adgang til andre aspekter og dele af vedkommende. Dette vidner om en refleksivitet i forhold til forskellen på spejlbilledet og selvet som helhed, men ingen opdelthed, splittelse eller modsætningsforhold i de to. Hun er i stand til at skifte gnidningsfrit mellem at se sig selv i førstepersons- og tredjepersonsperspektiv.

Uddrag fra interview med Person 3:

Interviewer: Synes du, at dit spejlbillede afspejler, hvem du er?

Person 3: Øhm. Det ved jeg ikke rigtig. Det synes jeg er lidt svært at svare på.

Interviewer: Ja, det er det.

Person 3: Altså, nu ved jeg ikke, hvordan andre folk ser mig, sådan -- sådan, hvordan de tænker, at jeg er, sådan -- det ved jeg ikke rigtig.

Interviewer: Har du en ide om, hvad du selv synes, om det afspejler, hvem du er?

Person 3: Ja, altså, det må det vel på en eller anden måde. Altså, ja, sådan som jeg klæder mig, og sådan som jeg er, så det må det give et eller andet billede af, hvem jeg er, lidt i hvert fald.

[senere i interviewet]

Interviewer: Synes du, spejlbilledet ikke har noget med dig at gøre?

Person 3: Jo, jeg synes, det har alt med mig at gøre.

Interviewer: Ja, kan du fortælle lidt mere om det?

Person 3: Det er jo mig, altså, der er jo ikke andre, der ser sådan her ud, så det synes jeg har alt med mig at gøre.

Person 3 virker lidt tøvende i besvarelsen af det første spørgsmål, hvilket ikke er unormalt for hverken deltagere i kontrol- eller kliniske grupper. Også her ses en naturlig og flydende overgang mellem at forholde sig til sig selv henholdsvis som subjekt og objekt.

Sammenfattende vidner de tre uddrag fra kontrolgruppen om en relativt sofistikeret refleksivitet, hvor samtlige deltagere udtrykker en selvfølgelighed i genkendelsen; spejlbilledet har åbenlyst noget med dem at gøre. Ligeledes illustrerer uddragene en proces, som synes at være vigtig i genkendelsen; en spontan evne til dels at sætte sig ind i, hvad andre evt. måtte synes, men også en indre vekselvirkning, hvor selvet som objekt balanceres med selvet som subjekt.

3.2.2 Klinisk gruppe

Uddrag fra interview med Person 4:

Interviewer: Okay. Synes du, at [...] dit spejlbillede afspejler, hvem du er?

Person 4: Hm . . . (3 sek.) næh, egentlig ikke. Ikke specielt meget, nej. Man kan jo ikke, altså se ind i mig -- det er jo, altså, jeg ved ikke, påklædning er jo lidt bare en -- en facade, eller det ved jeg ikke. Bare lidt noget, man har på, synes jeg.

[senere i interviewet]

Interviewer: Synes du, at spejlbilledet ikke har noget med dig at gøre?

Person 4: Altså jeg ser det, altså det, det ved jeg ikke, altså jeg har det lidt ligesom bare at se på et fotografi, altså. Bare at vide, det er mig, men det er ikke, fordi jeg føler, at, at -- at det er mig selv, jeg står og snakker med lige nu -- egentlig.

Interviewer: Det er sådan, som om det er en anden?

Person 4: Næh, jeg synes bare, det er, som om det bare er en død person, der står der; det er ikke sådan [ansigtsgrimasse, undrende].

Person 4 beskriver spejlbilledet som en facade, der ikke har specielt meget med hende selv at gøre. Når hun beskriver oplevelsen af at se spejlbilledet som "bare at se på et fotografi" eller "en død person, der står der", taler hun ind i den fremmedhed, som er typisk for subjekter, der har svært ved at integrere selvet som objekt med den subjektive oplevelse af sig selv. At beskrive sit spejlbillede som "en død person" er endvidere ganske voldsomt og leder tankerne hen på Winnicotts antagelse om den subjektive fornemmelse af at eksistere.

Uddrag fra interview med Person 5:

Interviewer: Synes du, at spejlbilledet afspejler, hvem du er?

Person 5: . . . . . (8 sek.) Nej. Det, man ser i spejlet, det er kun udseende. Det er ikke personlighed, tanker, følelser . . . . (4 sek.).

Interviewer: Synes du, der er noget i spejlbilledet, der kan afspejle, hvem du er?

Person 5: . . . . . (7 sek.) Nej. På en måde ja og nej, det kommer an på, hvad man viser. Fordi at mange gange kan man se det i øjnene, man kan ikke se, hvem man er, men man kan se, hvordan man har det. På mange.

Interviewer: Kan man gøre det hos dig?

Person 5: Mmm-nej.

Interviewer: Hvorfor ikke?

Person 5: Det ved jeg ikke. Fordi at, ehm, da jeg var mindre, blev jeg træt af, at -- folk altid spurgte, hvorfor jeg er ked af det. Nu ser det næsten ud, som om jeg aldrig er ked af det, har det dårligt. Jeg har lært at spille og få øjnene til at se glade ud, det er ikke særlig svært [ler].

Interviewer: Du kan godt selv få dit ansigt til at se glad ud?

Person 5: Ja.

Interviewer: Men du har en fornemmelse af, at du er ked af det indeni?

Person 5: Ja.

Ligesom Person 4 giver Person 5 udtryk for at opleve spejlbilledet som en facade, der er afkoblet fra hende selv. At der er tale om en splittelse eller opdelthed, som relaterer sig til temaet om fremmedhed, viser sig lidt senere i interviewet:

Interviewer: Synes du, at spejlbilledet ikke har noget med dig at gøre?

Person 5: Det ved jeg ikke, det er jo -- det er jo bare en krop. En ting. Der er masser af ting indeni, men -- det er ikke noget, man kan se. Det er bare et hylster, som man bliver nødt til at have. Så det har vel ikke noget med noget som helst at gøre, egentlig. Andet end hvad folk gør det til.

Interviewer: Så du har ikke en fornemmelse af, at det er noget, som hører til dig, det er et hylster, som man er nødt til at have?

Person 5: Ja [nikker].

Interviewer: Og så [...], hvordan tænker du, når du siger, 'hvad folk gør det til'?

Person 5: Altså det, det, det er kun, kroppen er jo kun det, man gør det til for andre folk, altså [...]. Det er jo ikke, det siger jo ikke noget om én [...]. Det er noget, der skal være der, men det er ikke noget, der siger noget om mig.

Person 5 omtaler kroppen som et "hylster", der "bare er noget, man skal have" og "kun er det, man gør det til for andre folk", hvorved hun taler ind i en fornemmelse af fremmedhed over for kroppen som en del af sig selv;

kroppen får karakter som en instrumentel størrelse, man bruger over for andre, men som egentlig ikke har noget med én selv at gøre.

Uddrag fra interview med Person 6:

Interviewer: *Og synes du, at [spejlbilledet] afspejler, hvem du er?*

Person 6: *Hm . . . . (5 sek.) Ja, det gør det nok. Til dels.*

Interviewer: *Vil du fortælle lidt mere om det?*

Person 6: *Ja, altså det viser jo, at -- at, ikke at jeg er noget specielt som sådan, men -- men at jeg -- jeg har et eller andet i mig, som nogle andre ikke har, som der bare er, hvad skal man sige, almindelige mennesker.*

[senere i interviewet]

Interviewer: *Okay. Synes du, at spejlbilledet ikke har noget med dig at gøre?*

Person 6: *Ja [nikker]. Jeg kan ikke rigtig se, at det skulle være mig -- der står der -- det er ligesom at kigge på en anden, et helt fremmed menneske.*

Interviewer: *Det er det, det føles ikke, som om det -- det er dig?*

Person 6: *Nej, slet ikke. [Ryster på hovedet].*

Interviewer: *Det må være ubehageligt?*

Person 6: *Ja, [ler] det er det også.*

Interviewer: *Kan du fortælle lidt om det, hvordan det føles?*

Person 6: *. . . (3 sek.) Hvordan det føles at se på? Eller hvordan det føles at -- at*

Interviewer: *Sådan, hvordan det føles at have det sådan?*

Person 6: *Hm -- altså jeg tror, det er det, der gør at, at -- at jeg jo ikke er god til at tage ansvar for mig selv, fordi at -- hm -- fordi det er jo ikke mig [ler], eller hvad man skal sige, det er jo ikke [ryster på hovedet og kigger ned].*

Interviewer: *Okay, så på en måde, så er det -- så er det ikke dig, du skal tage ansvar for?*

Person 6: *Ja, det kan man godt sige.*

Interviewer: *Og drage omsorg for?*

Person 6: *Mmh [ja].*

Interviewer: *Så det virker, som om -- det er en anden nærmest?*

Person 6: *Det, det kommer frem, når du ser dit spejlbillede, at du føler, at det er sådan -- det kunne lige så godt være en anden?*

Interviewer: *Ja.*

Person 6 nævner indledningsvist, at hun "har noget i sig, som almindelige mennesker ikke har", og at dette "et eller andet" skulle fremgå af spejlbilledet, hvis det skulle afspejle, hvem hun var. Hun beskriver derefter en oplevelse af, at spejlbilledet "ikke er mig", der relaterer sig til den oplevelse af

fremmedhed, som er set i de øvrige kliniske interviews. Her relateres fremmedheden direkte til det at "tage ansvar for" og "drage omsorg for" sig selv, hvor fremmedheden beskrives som årsagen til, at hun ikke tager et ansvar for sig selv. Denne deltager har tidligere forklaret, at med uansvarlig adfærd mener hun selvskade.

Sammenfattende ses der altså i de tre kliniske interviews en beskrivelse af oplevet fremmedhed over for enten krop eller spejlbillede, og fremmedheden relateres i det sidste interview til selvskade. Fremmedheden viser sig i disse interviews som forskellen mellem "*self-as-seen*" og "*self-as-felt*". Sammenholdes disse beskrivelser med interviewets og kodningssystemets teoretiske baggrund, samt koden "Alienation", der dækker over en splittelse eller opdelthed mellem et første- og tredjepersonsperspektiv, kunne der opstilles en hypotese om, at det forhold, som denne kode dækker over, har en sammenhæng med selvskadende adfærd, fordi fremmedheden medvirker til en følelse af, at det "ikke er én selv", man skader.

Diskussion

Man skærer sig, fordi man ikke er genkendt, noget føles forkert, man er forkert; der er noget, der ikke er blevet set eller forstået, af hverken én selv eller andre. Man leder efter sig selv i andres sind og hos sig selv, men finder ikke sig selv. Man kan ikke forbinde "*self-as-felt*" med "*self-as-seen*"; man afskyr det, man ser.

Uddragene fra de analyserede interviews tyder på, at de tre unge kvinder med selvskadende adfærd, i kontrast til kvinderne i kontrolgruppen, i mødet med spejlbilledet konfronteres med et objektivt selv, som de hverken genkender eller kan acceptere. De giver udtryk for at opleve ikke alene foragt over for deres krop, men også en forstyrrende fornemmelse af fremmedhed. Disse kvalitative interviews uddyber og illustrerer fundene fra et større kvantitativt studie, hvor disse to faktorer viste sig at kunne skelne mellem unge med og uden personlighedsforstyrrelser. Denne undersøgelses relativt snævre fokus på fremmedhed og foragt udelader samtidig andre potentielt relevante temaer. Da fænomenet selvskade ikke tidligere er undersøgt ud fra empiri genereret ved spejlinterviewet, kunne et bredere tematisk fokus i analysen muligvis pege på flere temaer eller risikofaktorer hos denne gruppe.

Fra et teoretisk synspunkt er der ikke kun tale om en internalisering af et "Alien Self", men også om en manglende evne til spontant at veksle mellem at forstå sig selv fra både et objektivt og et subjektivt synspunkt, når man i spejlinterviewet samtidig konfronteres med begge disse vinkler på sig selv. Det antages, at denne evne bidrager til en fornemmelse af det, Winnicott kaldte "det ægte selv".

Set i dette lys kan selvskadende adfærd forstås ikke alene som et forsøg på at uddrive et "Alien Self", men også som et forsøg på at finde et ægte selv, både som subjekt og som objekt, både hos sig selv og hos andre.

Winnicott mente, at et vigtigt udviklingsmål og endda livsmål var at finde det ægte selv. Dette er ikke et mål, man opnår en gang for alle, men en livslang proces, som muliggør en kontinuerlig glad og interesseret udforskning af selvet. Både Winnicotts teorier og tilknytningsteori lægger vægt på det tidlige mor-barn-forhold som afgørende for denne proces og peger på internalisering som den mekanisme, hvorved moderens eksterne regulering danner grundlag for senere interne reguleringsstrategier. Begge teorier forudsiger, at manglende afstemning og genkendelse vil kunne påvirke det psykiske velbefindende.

Smerten, vreden og skammen forbundet med manglende genkendelse kan, ud fra Scheffs perspektiv, forstås som en ond cirkel af selvmonitorering, som gang på gang resulterer i den konklusion, at man ikke lever op til den Andens eller ens egne forventninger. Vrede og skam vanskeliggør evnen til at integrere et betragtede selv med et oplevende selv – det er for smertefuldt. Vekselvirkningen mellem et tredje- og førstepersonsperspektiv går i stå, og selvet opleves som uægte og fremmed: Barnet har ikke fået sig selv tilbage.

Konklusion

Selvskade beskrives ofte som en måde at håndtere en psykisk smerte ved at omdanne den til en fysisk smerte. Det er usandsynligt, at psykisk smerte er en homogen størrelse, som kan forklares eller forstås udtømmende ud fra enkelte årsagsforklaringer eller udviklingsmekanismer. En nærmere forståelse af, hvad denne psykiske smerte kunne bestå af, øger imidlertid muligheden for at tilbyde en målrettet behandlingsindsats.

Spejlinterviewet er en innovativ metode, som synes at kunne bidrage til en forståelse for foragt og fremmedhed over for sig selv som to kilder til en ubærlig psykisk smerte, der kan give anledning til selvskade.

REFERENCER

- Ayodeji, E., Green, J., Roberts, C., Trainor, G., Rothwell, J., Woodham, A., & Wood, A. (2015). The influence of personality disorder on outcome in adolescent self-harm. *The British Journal of Psychiatry: The Journal of Mental Science*, 207(4), 313-319. <http://doi.org/10.1192/bjp.bp.113.138941>
- Beebe, B., & Lachmann, F.M. (1988). The contribution of mother-infant mutual influence to the origins of self- and object-representations. *Psychoanalytic Psychology*, 5, 305-337.

- Blatt, S.J. (1992). *The Assessment of Self Descriptions*. Yale University, unpublished manuscript.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss, Vol. 1: Attachment*. London: Hogarth Press and Institute for Psycho-Analysis.
- Buhl-Nielsen, B. (2006). Mirrors, body image and self. *International Congress Series, 1286*, 87-94. <http://doi.org/10.1016/j.ics.2005.09.149>
- Buhl-Nielsen, B. (2016). *Alienation in Adolescents; Insights from the Mirror Interview*. (unpublished manuscript).
- Cohn, J.F., & Tronick, E. (1989). Specificity of infants' response to mothers' affective behavior. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 28*(2), 242-248.
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative Research* (4 edition). Los Angeles: Sage Publications Ltd.
- Fonagy, P., Gergely, G., & Target, M. (2007). The parent-infant dyad and the construction of the subjective self. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, and Allied Disciplines, 48*(3-4), 288-328. <http://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01727.x>
- Fonagy, P., Gergely, G., Jurist, E.L., & Target, M. (2002). *Affect Regulation, Mentalization and the Development of the Self*. New York: Other Press LLC.
- Gergely, G., & Watson, J.S. (1996). The social biofeedback theory of parental affect-mirroring: the development of emotional self-awareness and self-control in infancy. *The International Journal of Psycho-Analysis, 77*(Pt 6), 1181-1212.
- Gratz, K.L., Hepworth, C., Tull, M.T., Paulson, A., Clarke, S., Remington, B., Lejuez, C.W. (2011). An experimental investigation of emotional willingness and physical pain tolerance in deliberate self-harm: the moderating role of interpersonal distress. *Comprehensive Psychiatry, 52*(1), 63-74.
- Hawton, K., Saunders, K., Topiwala, A., & Haw, C. (2013). Psychiatric disorders in patients presenting to hospital following self-harm: a systematic review. *Journal of Affective Disorders, 151*(3), 821-830. <http://doi.org/10.1016/j.jad.2013.08.020>
- Kernberg, P. (1984). Reflections in the mirror: mother-child interactions, self-awareness, and self-recognition. In J.D. Call & E. Galenson (Eds.), *Frontiers of Infant Psychiatry* (Vol. 2). New York: Basic Books.
- Kernberg, P. (1987). Mother-child interactions and mirror behavior. *Infant Mental Health Journal, 8*(4), 329-339.
- Kernberg, P.F., Buhl-Nielsen, B., & Normandin, L. (2006). *Beyond the Reflection: The Role of the Mirror Paradigm in Clinical Practice*. New York, NY, US: Other Press.
- O'Donnell, O., House, A., & Waterman, M. (2015). The co-occurrence of aggression and self-harm: systematic literature review. *Journal of Affective Disorders, 175*, 325-350. <http://doi.org/10.1016/j.jad.2014.12.051>
- Scheff, T.J. (1988). Shame and conformity: the deference-emotion system. *American Sociological Review, 63*(3), 395-406.
- Scheff, T.J. (1997). *Emotions, the Social Bond, and Human Reality: Part/Whole Analysis*. Port Chester, New York: Cambridge University Press.
- Scheff, T.J. (2005). Looking-glass self: Goffman as symbolic interactionist. *Symbolic Interaction, 28*(2), 147-166.
- Scheff, T.J., & Retzinger, S. (1991). *Violence and Emotions*. Lexington, Mass: Lexington Books.
- Simonsen, E., & Møhl, B. (2010). Patologiske vane- og impulshandlinger. *Grundbog i Psykiatri*, pp. 439-458. København: Hans Reitzels Forlag.
- Steele, H., Steele, M., & Fonagy, P. (1996). Associations among attachment classifications of mothers, fathers, and their infants. *Child Dev, 67*(2), 541-555.

- Steele, M., Bates, J., Nikitiades, N., & Buhl-Nielsen, B. (2015). Attachment in adolescents and borderline personality disorder. *Journal of Infant, Child, and Adolescent Psychotherapy, 14*(1), 16-32.
- Stern, D.N. (1985). *The Interpersonal World of the Infant*. New York: Basic Books.
- Tagini, A., & Raffone, A. (2010). The “I” and the “Me” in self-referential awareness: a neurocognitive hypothesis. *Cognitive Processing, 11*(1), 9-20. <http://doi.org/10.1007/s10339-009-0336-1>
- Trevarthen, C., & Aitken, K.J. (2001). Infant intersubjectivity: research, theory, and clinical applications. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 42*(1), 3-48.
- Weinberg, M.K., & Tronick, E.Z. (1994). Beyond the face: an empirical study of infant affective configurations of facial, vocal, gestural, and regulatory behaviors. *Child Dev., 65*(5), 1503-1515.
- Winnicott, D.W. (1965a). Ego integration in child development. In *The Maturation Process and the Facilitating Environment*. London: Hogarth.
- Winnicott, D.W. (1971). Mirror-role of mother and family in child development. In *Playing and Reality* (pp. 111-118). London: Tavistock publications.
- Winnicott, D.W. (1965b). Ego distortion. In *The Maturation Process and the Facilitating Environment*. London: Hogarth.
- Winnicott, D.W. (1958). Primary Maternal Preoccupation. In *Collected Papers: Through Pediatrics to Psycho-Analysis*. London: Hogarth.